

หมวดที่ 5

ความระงับแห่งหนี้

ส่วนที่ 5 หนี้เคลื่อนกดิ้นกัน (มาตรา 353)

มาตรา 353 ถ้าสิทธิและความรับผิดชอบในหนี้รายใดตกอยู่กับบุคคล
 คนเดียวกัน ทานว่าหนี้รายนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป เว้นแต่เมื่อหนี้ดังกล่าวไปอยู่
 ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก ถ้าเมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนตามความ
 ในมาตรา 917 วรรค 3

1. กรณีที่จะถือว่าเป็นหนี้เคลื่อนกลืนกันนั้นจะต้องปรากฏว่าสิทธิและความรับผิดชอบ
 อยู่แก่บุคคลคนเดียวกัน ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 353 ว่า "ถ้าสิทธิและความรับผิดชอบในหนี้ตก
 อยู่แก่บุคคลคนเดียวกัน ทานว่าหนี้รายนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป..."

ตัวอย่างเช่น ก. เป็นลูกหนี้ ช. 10,000 บาท ต่อมา ช. เจาหนี้ไต่ตาย
 ลง และปรากฏว่า ช. เจาหนี้ไต่ทำพินัยกรรมยกบรรดาทรัพย์สินทั้งหมดให้ ก. ลูกหนี้แต่ผู้เดียว
 ดังนี้ จึงเห็นได้ว่า สิทธิที่จะรับชำระหนี้และความรับผิดชอบในหนี้รายหนี้นี้ไต่ตกอยู่กับ ก. แต่ผู้เดียว
 ฉะนั้น หนี้รายนี้จึงเป็นอันระงับสิ้นไป เพราะหนี้เคลื่อนกลืนกัน

มีข้อสังเกตว่า ในกรณีลูกหนี้ร่วม ถ้าหนี้เคลื่อนกลืนกันระหว่างเจ้าหนี้และลูกหนี้
 ร่วมคนใดก็เป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้ร่วมคนนั้น ลูกหนี้ร่วมคนอื่นหาได้รับผลค้ำยไม่⁽¹⁾ สำหรับ
 กรณีเจ้าหนี้ร่วม ถ้าหากสิทธิเรียกร้องเป็นอันเคลื่อนกลืนกันระหว่างลูกหนี้กับเจ้าหนี้ร่วมคนหนึ่ง
 สิทธิของเจ้าหนี้ร่วมคนอื่น ๆ อันมีต่อลูกหนี้เป็นอันระงับสิ้นไปค้ำย เจ้าหนี้ร่วมคนอื่นจะไปเรียกร้อง
 ให้ลูกหนี้ชำระหนี้อีกไม่ได้⁽²⁾

2. มาตรา 353 ใ้บัญญัติข้อยกเว้นหนี้เคลื่อนกลืนกันไว้ดังนี้ "...เว้นแต่เมื่อหนี
 นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก หรือเมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนมาตามความใน
 มาตรา 917 วรรค 3"

1 คู่มตรา 295 วรรคสอง

2 คู่มตรา 299 วรรคสอง

ข้อยกเว้นตามมาตรา 353 มี 2 ประการคือ

ก. เมื่อหนี้ได้ตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก ตัวอย่างเช่น ก. เป็นลูกหนี้ ช. 10,000 บาท ช. เจ้าหนี้ ได้ทำพินัยกรรมยกบรรดาทรัพย์สินทั้งหมดให้ ก. ลูกหนี้แต่ผู้เดียว แต่ปรากฏว่าก่อน ช. เจ้าหนี้ตาย ช. ได้โอนสิทธิเรียกร้องในหนี้รายนี้ให้แก่ ค. บุคคลภายนอกไปแล้ว ทั้งนี้ แม้ ก. ลูกหนี้จะได้รับมรดกจาก ก. แต่ผู้เดียว แต่หนี้ 10,000 บาท ก็ยังไม่ระงับสิ้นไป เพราะหนี้รายนี้ได้ตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของ ค. แล้ว ก. ยังต้องชำระหนี้รายนี้ให้แก่ ค. (1)

ข. เมื่อสลักหลังตั๋วเงินกลับคืนมาตามความในมาตรา 917 วรรค 3 ตัวอย่างเช่น ก. ออกตั๋วสัญญาใช้เงินให้ ช. ช. โอนตั๋วไปให้ ค. ต่อมา ค. โอนกลับไปที่ ก. อีก ทั้งนี้ การที่ตั๋วสัญญาใช้เงินนั้นกลับคืนมายัง ก. อีก หากทำให้หนี้เคลื่อนกลับไปไม่ และ ก. จะสลักหลังต่อไปอีกก็ได้ (2)

(1) (2) สุหาธรรม ศ.กำธร พันธุลาภ คำอธิบาย ป.พ.พ.ว่าด้วยหนี้ หน้า 152-153

สาระสำคัญที่ควรจดจำในหมวด 5 (ส่วนที่ 5)

1. กรณีที่จะถือว่าเป็นหนี้เคลื่อนกลิ้งกันนั้น จะต้องปรากฏว่าสิทธิและความรับผิดชอบอยู่กับบุคคลคนเดียวกัน และเป็นเหตุให้หนี้รายนี้ระงับสิ้นไป
2. ข้อยกเว้นหนี้เคลื่อนกลิ้งกัน
 - 2.1 เมื่อหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก
 - 2.2 เมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนมาตามความหมายในมาตรา 917 วรรค 3

ข้อทดสอบในหมวด 5 (ส่วนที่ 5)

คำเป็นลูกหนี้แดง 10,000 บาท แดงเจ้าหนี้ได้ทำพินัยกรรมยกสิทธิเรียกร้อง 10,000 นี้ ให้คำ ปรากฏว่าก่อนแดงเจ้าหนี้ตาย แดงเจ้าหนี้ได้โอนสิทธิเรียกร้องดังกล่าว ให้เขียว ดังนี้ อยากรทราบ ว่า หนี้ระหว่างคำกับแดงระงับหรือไม่อย่างไร

ธงคำตอบ

มาตรา 353 บัญญัติว่า ถ้าสิทธิและความรับผิดชอบในหนี้ตกอยู่กับบุคคลคนเดียวกัน ท่านว่าหนี้รายนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป เว้นแต่เมื่อหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก หรือเมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนมา ตามความในมาตรา 917 วรรค 3"

จากบทบัญญัติในมาตรา 353 นี้จะเห็นได้ว่า กรณีที่จะถือว่าเป็นหนี้เคลื่อนกลิ้งกัน นั้นจะต้องปรากฏว่า สิทธิและความรับผิดชอบตกอยู่กับบุคคลคนเดียวกัน อย่างไรก็ตาม มาตรา 353 ก็มีข้อยกเว้น 2 ประการ ที่ไม่ถือว่าเป็นหนี้ระงับไป คือ ก. เมื่อหนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก และ ข. เมื่อสลักหลังตัวเงินกลับคืนมาตามความในมาตรา 917 วรรค 3

กรณีตามอุทธรณ์ แม้ว่า แดงเจ้าหนี้จะได้ทำพินัยกรรมยกหนี้ 10,000 บาท ของตนให้คำลูกหนี้ไปก็ตาม แต่ปรากฏว่าก่อนแดงเจ้าหนี้ตาย แดงเจ้าหนี้ได้โอนสิทธิเรียกร้อง นั้นให้แก่เขียวบุคคลภายนอกแล้ว ซึ่งถือว่าเข้าข้อยกเว้นที่ว่า หนี้นั้นตกไปอยู่ในบังคับแห่งสิทธิของบุคคลภายนอก ฉะนั้น หนี้ระหว่างคำ และแดง ไม่ระงับไปเพราะหนี้เคลื่อนกลิ้งกัน และ คำยังต้องชำระหนี้ 10,000 บาท ให้แก่เขียว